

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite LVM:n lausuntopyyntö 19.1.2018 (LVM/891/03/2017)

Hänvisning

Asia Ympäristöministeriön lausunto hallituksen esityksestä laiksi Liikenne- ja viestintäviraston
Ärende perustamisesta, Liikennevirastosta annetun lain muuttamiseksi ja eräksi niihin liittyviksi la-
eiksi eiksi

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa asiakohdassa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Lakiesitys perustuu ministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaan esiselvitykseen, josta ympäristöministeriö on lausunut maaliskuussa 2017. Esityksen mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto (TraFi), Viestintävirasto sekä Liikenneviraston viranomaistehtävät yhdistettäisiin yhdeksi virastoksi, ja Liikennevirasto muuttuisi valtion väyläverkosta vastaavaksi Väylävirastoksi. Kokonaisuuteen kuuluu myös Liikenneviraston liikenteenohjaustehtävien yhtiöittäminen, josta on ollut oma erillinen hallituksen esitys lausuttavana.

Ympäristöministeriön hallinnonalan näkökulmasta nykyinen liikennehallinnon virastorakenne on toiminut hyvin. Ministeriön näkemys on, että alueidenkäyttöä ja liikenteen ympäristövaikutuksia koskevassa yhteistyössä ei ole ollut virastorakenteesta johtuvia ongelmia. Pääsääntöisesti Liikennevirasto väylänpitäjänä ja liikennejärjestelmän kehittämisestä vastaavana viranomaisena on ollut kuntien ja maakuntien yhteistyökumppanina alueidenkäytön suunnitteluun liittyvissä kysymyksissä. Liikennevirastossa on myös vahvaa osaamista liikenteen ympäristöasioista sekä merkittävää tutkimus- ja kehittämistoimintaa, jota on tehty myös yhteistyössä ympäristöhallinnon kanssa.

HE-luonnoksessa virastouudistusta perusteellaan liikenteen palveluistumisella, liikenne- ja viestintäjärjestelmien viranomaistoimintojen yhdistämisestä saatavilla synergiaeduilla ja sitä kautta positiivilla vaikutuksilla mm. ilmastotavoitteiden kannalta. Ympäristöministeriö katsoo kuitenkin, että uudistukseen liittyy ilmastonmuutoksen hillintään ja muihin liikenteen ympäristökysymyksiin liittyvän työn kannalta myös riskejä mm. maankäytön suunnittelun kannalta tärkeiden tehtävien pirstaloitumisen vuoksi. Jos virastouudistus etenee HE-luonnoksessa esitetyn organisaatiomallin mukaisesti, ympäristöministeriö haluaa tuoda jatkovalmistelussa huomioitavaksi eräitä näkökohtia.

Liikennejärjestelmä ja maankäyttö

Ympäristöministeriö on esiselvityksestä maaliskuussa 2017 antamassaan lausunnossa todennut, että Liikennevirastosta on muodostunut ministeriölle tärkeä yhteistyötaho alueidenkäytön suunnitteluun, maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiseen sekä maankäytön, liikenteen ja asumisen sopeutumisen mukaiseen kaupunkiseuduilla liittyvissä kysymyksissä. Liikennevirastossa on merkittävää liikennejärjestelmä- ja maankäyttöosaamista, ja tämä yhteistyö on tärkeää myös työssä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Nyt lausunnoilla olevan HE-luonnoksen mukaan liikennejärjestelmää ja maankäyttöä koskevat tehtävät jakautuisivat kahteen virastoon. Liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta tärkeät joukkoliikenteeseen ja kestäväen liikkumisen edistämiseen liittyvät tehtävät sijaitsisivat Liikenne- ja viestintävirastossa, ja liikenteen ja maankäytön yhteensovittamista koskevat tehtävät Väylävirastossa. HE:n perusteluista käy ilmi, että viimeksi mainitulla tarkoitettaisiin osallistumista maakunta-, yleis- ja asemakaavojen laadintaan. Molemmat virastot osallistuisivat valtakunnallisen ja maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan oman toimialansa osalta.

Ympäristöministeriö katsoo, että maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista ei tule käsittää liian suppeasti vain väylänpidon näkökulmasta, vaan kyseessä on laaja kokonaisuus, jolla vaikutetaan osaltaan koko liikennejärjestelmän energiatehokkuuteen ja taloudellisuuteen, kansalaisten arjen sujuvuuteen ja elinkeinoelämän toimintaan. Maankäytön suunnittelussa tulee väylänfrans lisäksi huomioida mm. joukkoliikenteen ja muiden liikkumisen palveluiden kehittäminen ja luoda niille yhdyskuntarakenteelliset edellytykset. Osallistuminen maankäytön suunnitteluun ja siihen liittyvään yhteistyöhön koskee ympäristöministeriön mielestä molempia virastoja. Niiden keskinäisellä yhteistyöllä on varmistettava, että toiminta tukee mm. valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista mahdollisimman hyvin ja tuottaa edelleen lisäarvoa kuntien ja maakuntien alueidenkäytön suunnitteluun.

Hallituksen esityksen perusteluissa ei käsitellä valtion ja kaupunkiseutujen välisiä maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimusmenettelyjä (MAL-sopimukset), joita tehdään valtion ja neljän suurimman kaupunkiseudun kuntien kesken. Liikennevirasto väylänpitäjänä on ollut mukana kaikkien seutujen sopimuksissa yhtenä valtion sopijaosapuolena, koska liikennehankkeet ovat valtion taholta olleet merkittäviä sopimuksiin sisältyviä toimia. Seuraavat sopimukset tultaneen solmimaan vuoden 2019 alkupuoliskolla, jolloin uudet virastot ovat juuri aloittaneet toimintansa.

Virastojen vastuu liikenteen ympäristövaikutuksista

Voimassa olevassa laissa Liikenteen turvallisuusvirastosta viraston tehtäviin sisältyy liikenteen aiheuttamien ympäristöhaittojen rajoittaminen (2 §). Nyt hallituksen esityksen mukaan vastaavaa tehtävää ei kuuluisi kummankaan viraston lakisääteisiin tehtäviin. Kestäväen kehityksen edistäminen sisältyisi Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviin ja Väyläviraston toiminta-ajatukseen. Ympäristöministeriö ei pidä tätä riittävänä, vaan katsoo, että liikenteen aiheuttamien ympäristöhaittojen rajoittamisen tulisi sisältyä vähintään Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviin kuten nykyisessäkin laissa. Lisäksi tulisi harkita, että vastaava tehtävä kuuluisi myös Väylävirastolle oman toimialansa osalta, koska väylänpidolla voidaan merkittävästi vaikuttaa liikenteen ympäristöhaittojen muodostumiseen.

Ympäristöministeriön näkökulmasta on myös edelleen tärkeää, että Väylävirastossa on vahvaa asiantuntemusta väylänpidon ympäristövaikutuksista, kuten tähänkin asti.

Vaikutusten arvioinnista

Liikenne- ja viestintäministeriö on lausuntopyyntönsään pyytänyt lausunnonantajia myös arvioimaan ja täydentämään esityksen vaikutusten arviointia. Ympäristöministeriö katsoo, kuten hallituksen esityksessä on todettu, että virastouudistuksella sinänsä ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Virastojen toiminta ja sen painotukset vaikuttavat kuitenkin merkittävästi liikennejärjestelmän ympäristöystävällisyyden kehittymiseen. Liikennejärjestelmän ja väylänpidon negatiivisten ympäristövaikutusten minimoinnin tulee ympäristöministeriön mielestä olla niin Liikenne- ja viestintäviraston kuin Väylävirastonkin toiminnan johtoajatusta. Liikennejärjestelmän energiatehokkuuden osalta asiaa on käsitelty edellä maankäyttöasioiden yhteydessä.

Hallituksen esitykseen sisältyvä ympäristövaikutusten arviointi nojaa vahvasti tietoliikenteen sekä uudenlaisten liikkumispalvelujen (kuten MaaS) ja jakamistalouden mahdollisuuksiin liikkumistarpeen ja autonomistuksen vähentämisessä. Ympäristöministeriö katsoo, että näiden lisäksi molempien virastojen toiminnassa tulisi painottua edelleen vahvasti myös ”perinteisen” joukkoliikenteen ja sen edellytysten kehittäminen, kävelyn ja pyöräilyn aseman vahvistaminen liikennejärjestelmäs-

sä ja väylänpidossa sekä kestävän liikkumisen mahdollistavan liikennejärjestelmän ja maankäytön kokonaisuuden suunnitteluysteistyö.

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Ympäristöneuvos

Petteri Katajisto

Jakelu:

Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi: YM Kirjaamo

RYMO: Säteri, Vatiilo, Koski, Stenvall

LYMO

YSO

